

НЕ ПОСТОЈИ „СЛУЧАЈ ОРИЋ” НЕГО „СЛУЧАЈ ХАГ”: ЈОШ ЈЕДНО ПОНИЖАВАЊЕ ПРАВА И ШАМАР ПРАВДИ

Окрени и трећи образ

„Хашки трибунал је упорно одбијао доказе оптужбе и изјавио да су хапшење Насера Орића и суђење само ‚уступак српској заједници’. Муслимански командант, за Србе несумњиво злочинац који је српска села претварао у згаришта и гробља, пуштен је на слободу као да је опљачкао самопослугу, што је довело до дубоког узнемирења људи и стварања даљих изговора да се цинично оцрњује један народ и да се подсмехне његовом болу, док се судије смеше са оним ‚sorry’ на уснама”

Пише: Микеле Алтамура

Од-лу-ком су-да у Ха-гу пу-штен је на сло-бо-ду му-сли-ман-ски вој-ни ко-ман-дант из Бо-сне, На-сер Орић, по-сле су-ђе-ња за рат-не зло-чи-не ко-је је тра-ја-ло је-два 18 ме-се-ци.

Су-ди-ја Аги-јус га је про-гла-сио кри-вим за-то што ни-је спре-чио уби-ства и мал-тре-ти-ра-ња Ср-ба у за-тво-ри-ма у Сре-бре-ни-ци, али га ни-је сма-трао од-го-вор-ним за оста-ле де-ло-ве оп-ту-жни-це, мно-го те-же. Орић од-мах пу-штен из за-тво-ра, по-што је део ка-зне из-др-жао у при-тво-ру.

Од-ба-че-ни су сви до-ка-зи и ар-гу-мен-ти оп-ту-жни-це за пљач-ку и са-мо-вољ-но пу-сто-ше-ње 50 су-сед-них срп-ских се-ла, јер „мла-ди” ко-ман-дант ни-је био у ста-њу да кон-тро-ли-ше сво-је на-јам-ни-ке, по-што ни-је про-шао кроз пра-ву вој-нич-ку обу-ку ко-ја би му омо-гу-ћи-ла да се су-прот-ста-ви срп-ској вој-сци.

Ха-шки три-бу-нал је упор-но од-би-јао оп-ту-жбе и из-ја-вио да су хап-ше-ње Ори-ћа и су-ђе-ње са-мо усту-пак срп-ској за-јед-ни-ци, за ко-ју је Орић био не-сум-њи-ви зло-чи-нац, ко-ји је срп-ска се-ла пре-тва-рао у зга-ри-шта и гро-бља.

Ду-го су адво-ка-ти ко-ји су за-сту-па-ли гра-ђан-ску пар-ни-цу Ре-пу-бли-ке Срп-ске по-ку-ша-ва-ли да ука-жу су-ди-ја-ма на на-си-ље и ис-тре-бље-ње ко-је је пре-тр-пео срп-ски на-род, али све што су по-сти-гли је пре-су-да ко-ја вре-ћа хи-ља-де жр-тва и под-сме-ва се под-не-тим оп-ту-жба-ма. Му-сли-ман-ски ко-ман-дант је пу-штен на сло-бо-ду као да је опљач-као са-мо-по-слу-гу, а све то је до-ве-ло до уз-не-ми-ре-ња љу-ди и ства-ра-ња да-љих из-го-во-ра да се оцр-ни је-дан на-род и да се под-смех-не ње-го-вом бо-лу, док се су-ди-је сме-ше са оним „so-rry” на усна-ма.

МОНТАЖЕ И КАТАСТРОФЕ

Са-да је Орић „хе-рој от-по-ра”, „хра-бри вој-ник ко-ји је бра-нио свој на-род од срп-ског ге-но-ци-да”, „ико-на по-бе-де де-мо-кра-ти-је и ци-ви-ли-за-ци-је на под-руч-ју вар-вар-ства и веч-них мр-жњи”. Ме-ђу-тим, сва-ко-ме нор-мал-ном да-нас је до-вољ-но са-мо да по-гле-да ко-ли-ко Ср-ба жи-ви у Хр-ват-ској, на Ко-со-ву, у Сло-ве-ни-ји или у му-сли-ман-ској Бо-сни, да би се схва-ти-ло ко је ствар-но из-вео ет-нич-ко чи-шће-ње.

Онај што гу-би и што мо-ра да тр-пи увек је срп-ски на-род, ко-ји ће још за-ду-го да пла-ћа

„по-кољ у Ср-ебре-ни-ци” (упр-кос то-ме што та-квог по-ко-ља за-пра-во ни-ка-да ни-је ни би-ло), на осно-ву че-га је Кар-ла дел Пон-те ство-ри-ла „ca-sus bel-li”.

Исто та-ко је На-та-ша Кан-дић по-ка-за-ла је-дан ла-жи-ра-ни и мон-ти-ра-ни ви-део за-пис, баш као да је филм, са глум-ци-ма и лут-ка-ма уме-сто вој-ни-ка и ле-ше-ва. Уз ма-ло про-му-ћур-но-сти и удуб-љи-ва-ња, ни-је те-шко за-кљу-чи-ти да је све то ла-жно, на-ру-че-но и мон-ти-ра-но, као што је би-ла ла-жна и фо-то-гра-фи-ја НА-ТО пак-та ко-ја је тре-ба-ло да све-до-чи о по-сто-ја-њу ма-сов-них гроб-ни-ца. Са-те-лит-ски сни-мак до-ку-мен-ту-је да је за дан ис-ко-па-на за-јед-нич-ка гроб-ни-ца, раз-ме-ра ко-је су пре-ко-мер-не у рат-ним усло-ви-ма, ако се њи-хо-ва ве-ли-чи-на упо-ре-ди са ве-ли-чи-ном ауто-мо-би-ла, ко-ји се на-ла-зи за-о-кру-жен у дну сли-ке. Осим то-га, ако се осмог у ме-се-цу ви-ди ку-ћа без кро-ва, а дан ка-сни-је та иста ку-ћа има кров, он-да би мо-жда тре-ба-ло за-кљу-чи-ти да га је вред-ни се-љак из-гра-дио то-ком но-ћи? Те не-ко-хе-рен-ци-је нас озби-љ-но при-мо-ра-ва-ју да не ве-ру-је-мо у аутен-тич-ност „кључ-них до-ка-за” та-кве ва-лид-но-сти. А то су сли-ке ко-је су иза-зва-ле рат, иза-зва-ле ме-ђу-ет-нич-ку мр-жњу и уни-шти-ле све. Мо-же ли би-ти слу-чај-но то што је НА-ТО у Ср-би-ји бом-бар-до-вао са-мо дру-штве-на пред-у-зе-ћа, а ни-ка-да при-ват-на? Не зна-чи ли то да су ави-о-бом-бар-до-ва-ња би-ла усме-ре-на са-мо на то да ис-кљу-че из игре др-жав-ну при-вре-ду?

Ге-не-рал Мла-дић је ушао у Сре-бре-ни-цу, али је Али-ја Изет-бе-го-вић ор-га-ни-зо-вао пра-ву прав-ца-ту клоп-ку: вој-ска од 5.000 Ори-ће-вих вој-ни-ка је за-ме-ње-на са 3.000 му-ца-хе-ди-на, на-јам-ни-ка и зло-чи-на-ца ко-ји су де-ло-ва-ли звер-ски и без-об-зир-но. По-што је срп-ска вој-ска то ви-де-ла и гле-да-ла ка-ко се де-ша-ва пра-ва прав-ца-та кла-ни-ца не-ви-них, она ни-је окле-ва-ла да од-го-во-ри на ва-тру, а ни-је ус-пео ни њен зах-тев да се пла-ће-ни-ци по-ву-ку. Бо-сан-ски му-сли-ма-ни су има-ли ве-ли-ку пред-ност, јер је Сре-бре-ни-ца окру-же-на бре-жуљ-ци-ма, а они су има-ли те-шко на-о-ру-жа-ње, ко-је су ко-ри-сти-ли у тој при-ли-ци, јер ни-су би-ли ре-гу-лар-на вој-ска. Је-дан до-ку-мент Ује-ди-ње-них на-ци-ја све-до-чи да су већ од 1993. го-ди-не по-сто-ја-ле за-јед-нич-ке гроб-ни-це у Сре-бре-ни-ци, уз спи-сак свих мр-твих, ме-ђу ко-ји-ма су јед-на-ко би-ли и Ср-би и му-сли-ма-ни. У тре-нут-ку су-ко-ба би-ло је мно-го мр-твих, из-ме-ђу 600 и 800, али сви су би-ли на-јам-ни-ци.

Исто та-ко, по-сто-је из-ве-шта-ји УН ко-ји све-до-че о на-си-љу спро-во-ђе-ном то-ком ду-гог ни-за го-ди-на над срп-ским се-ли-ма, о па-ље-њу ку-ћа, звер-ском уби-ја-њу же-на, де-це, сто-ке, све-га жи-вог. Из свих арап-ских зе-ма-ља су до-ла-зи-ли му-ца-хе-ди-ни да се бо-ре за му-сли-ман-ску бра-ћу, а по-зи-ва-ли су их и упра-во пра-ти-ли аген-ти под „пла-вим шле-мо-ви-ма” ко-ји су ру-ко-во-ди-ли го-ми-ла-ма пла-ће-ни-ка и ре-жи-ра-ли ге-рил-ски рат.

ОПЕЊ РЕТЊ СКИ ТРИЊ БУЊ НАЛ УЖАЊ СА

Међу-на-род-ни кри-вич-ни суд за рат-не зло-чи-не је прав-на сра-мо-та ко-ју је уста-но-вио Са-вет без-бед-но-сти УН (ре-зо-лу-ци-је 808 од 22. фе-бру-а-ра и 827 од 25. ма-ја 1993. го-ди-не), под ве-ли-ким при-ти-ском САД, без ика-кве прав-не осно-ве. Са-вет без-бед-но-сти не-ма овла-шће-ња да про-гла-ша-ва за-ко-не и фор-ми-ра су-до-ве. Међу-на-род-ни суд мо-же да се офор-ми са-мо на осно-ву ме-ђу-на-род-ног спо-ра-зу-ма ко-ји, на оба-ве-зу-ју-ћи на-чин, ра-ти-фи-ку-ју за-ин-те-ре-со-ва-не др-жа-ве. САД су, пак, на-мет-ну-ле суд као ван-ред-ну ме-ру Са-ве-та без-бед-но-сти да би се „по-но-во уста-но-ви-ли ме-ђу-на-род-ни мир и без-бед-ност” на осно-ву по-гла-вља VII По-ве-ље Ује-ди-ње-них на-ци-ја. Спе-ци-јал-ни ста-тус три-бу-на-ла и од-су-ство ва-лид-не прав-не осно-ве омо-гу-ћа-ва-ју три-бу-на-лу да сам утвр-ђу-је за-ко-не, пра-ви-ла и про-це-ду-ре.

Три-бу-нал ства-ра за-ко-не о се-би са-мо-ме, као и на осно-ву соп-стве-них пра-ви-ла. То је пр-ви пут ура-дио фе-бру-а-ра 1994, па је по-том те за-ко-не ви-ше пу-та ме-њао у то-ку са-мих про-це-са, уз вр-ло нео-збиљ-ну уну-тра-шњу про-це-ду-ру (одо-бре-ња фак-сом, без рас-пра-ве и га-ран-циј-ске про-це-ду-ре – чл. 6), ме-ња-ју-ћи их од слу-ча-ја до слу-ча-ја. За-ко-ни ко-је суд сам се-би од-ре-ђу-је мо-гу да бу-ду ре-тро-ак-тив-ни, од-но-сно за-ко-ни се мо-гу усво-ји-ти „post even-tum”, сход-но по-тре-ба-ма оп-ту-жбе. На-рав-но, про-це-ду-ра мо-же би-ти про-ме-ње-на то-ком од-ви-ја-ња оп-ту-жни-це, али ни-ка-ко и ни-кад на зах-тев од-бра-не, ко-ја не-ма никаква овла-шће-ња у том по-гле-ду. Ту-жи-ла-штво мо-же да во-ди ис-тра-гу по свом на-хо-ђе-њу, без под-вр-га-ва-ња би-ло ка-квој кон-тро-ли, мо-же да хап-си по сво-јој во-љи, на осно-ву тај-них оп-ту-жни-ца тај-них до-у-шни-ка, и да ша-ље при-ве-де-не осо-бе ди-рект-но у Хаг, где ће оп-ту-же-ни си-гур-но би-ти осу-ђе-ни на те-шке ка-зне.

Има-ју-ћи у ви-ду те осно-ве ни-је ни чу-до да Хаг на-ру-ша-ва све кри-те-ри-ју-ме за пра-вед-но су-ђе-ње. Не-ма одво-је-но-сти ту-жи-ла-штва од су-да, не-ма при-вре-ме-не сло-бо-де ни-ти су-ђе-ња по скра-ће-ном по-ступ-ку. Не-ма ја-сан став о ва-ља-но-сти до-ка-за за пре-су-ду, не-ма не-за-ви-сно те-ло ко-ме се осу-ђе-ни мо-же жа-ли-ти. На-ру-ша-ва прин-цип по ко-ме оп-ту-же-ни не мо-же да бу-де два пу-та осу-ђи-ван за

исто де-ло. Осум-њи-че-ни мо-же да бу-де, и без оп-ту-жни-це, др-жан у за-тво-ру 3 ме-се-ца, што је вре-ме ви-ше не-го до-вољ-но да се од ње-га на-сил-но из-ну-де при-зна-ња, ко-ја по-том, сход-но чла-ну 92, ва-же као ва-ља-на, осим ако онај што их је дао ни-је у ста-њу да до-ка-же су-прот-но. Три-бу-нал мо-же да од-би-је адво-ка-та од-бра-не или да од-лу-чи да га не са-слу-ша, јер га сма-тра „агре-сив-ним” (чл. 46). Оп-ту-жба, уз са-гла-сност су-ди-ја, мо-же да спре-чи од-бра-ни при-ступ књи-га-ма, до-ку-мен-ти-ма, фо-то-гра-фи-ја-ма и оста-лим еле-мен-ти-ма ко-ји се узи-ма-ју као до-ка-зи (чл. 66).

Из-во-ри ин-фор-ма-ци-ја мо-гу да оста-ну тај-ни. У прак-си то зна-чи да тај-не слу-жбе ко-је су ме-ше-та-ри-ле у Ју-го-сла-ви-ји мо-гу да ис-пу-не сво-ју оп-ту-жни-цу би-ло чи-ме, па и пот-пу-но из-ми-шље-ним ства-ри-ма, без ика-кве оба-ве-зе да оне бу-ду про-ве-ре-не. Оп-ту-жбе и име-на оп-ту-же-них мо-гу да бу-ду тај-ни, „у ин-те-ре-су прав-де” (чл. 53), оне-мо-гу-ћа-ва-ју-ћи та-ко оп-ту-же-ном да се бра-ни. Члан 32 *Ста-ту-та* Три-бу-на-ла пред-ви-ђа да тро-шко-ви тре-ба да су пла-ни-ра-ни у бу-џе-ту УН, али се та кла-у-зу-ла ре-дов-но кр-ши. Исти-на је да фи-нан-си-ра-ње Ха-шког три-бу-на-ла те-че ди-рект-но из бу-џе-та САД, или по-зна-тих „фон-да-ци-ја” и „фи-нан-сиј-ских ин-сти-ту-ци-ја” ко-је у сво-јим име-ни-ма са-др-же већ и врап-ци-ма по-зна-та озло-гла-ше-на пре-зи-ме-на, као и из бо-га-тих му-сли-ман-ских из-во-ра.

<

(Из-вор-ни-к: I CRI-MI-NI DELL’AIA CON-TRO I SER-BI, *Rinascita*, Рим, 6. јул 2006)